

II. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА КРАЇНОЗНАВСТВА

УДК 911.33

Кириченко Яна Сергіївна

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

Нікітчук Анна Вікторівна

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна, e-mail:
ann.nikyтчuk@ukr.net

Тимошенко Віта Вікторівна

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

Яценко Борис Павлович,
доктор географічних наук, професор

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна, e-mail:
yatsenkoboris.yatsenko@gmail.com

ТЕНДЕНЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2014 РОКУ

Мета дослідження полягає у з'ясуванні політичної орієнтації населення, закономірностей політичного вибору і голосування у регіонах України за результатами аналізу парламентських виборів 2014 року для окреслення актуальних політико-географічних проблем подальших досліджень.

Методика дослідження. Загальнонаукові принципи системності, історизму та науковості обґрунтовують застосування системного підходу до опису, порівняльного, літературного, статистичного та трьохвимірного аналізу для досягнення поставлених цілей.

Результати дослідження. В результаті аналізу особливостей голосування та причин віддання голосів виборцями визначено вектори політичної орієнтації та кластери політичного вибору в регіонах України, що актуалізує подальші тематичні дослідження.

Наукова новизна обумовлена самою темою, адже політико-географи приділяють недостатню увагу вивченню питань взаємовпливу соціально-економічних факторів (освіта, урбанізація, заробітня плата тощо) на політичний вибір населення.

Практична значимість. Результати та висновки даного дослідження можуть бути використані для поглибленого вивчення регіональних аспектів майбутніх виборів та ситуації в країні в цілому.

Ключові слова. Кластер, політичний вибір, партія, електорат, політична орієнтація.

УДК 911.33

Кириченко Яна Сергеевна

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, г. Киев, Украина

Нікітчук Анна Вікторівна

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, г. Киев, Украина,
e-mail: ann.nikyтчuk@ukr.net

Тимошенко Віта Вікторівна

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, г. Киев, Украина

Яценко Борис Павлович,
доктор географических наук, профессор

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, г. Киев, Украина,
e-mail: yatsenkoboris.yatsenko@gmail.com

ТЕНДЕНЦИИ ПОЛИТИЧЕСКОГО ВЫБОРА В РЕГИОНАХ УКРАИНЫ ПО РЕЗУЛЬТАТАМ АНАЛИЗА ПАРЛАМЕНТСКИХ ВЫБОРОВ 2014 ГОДА

Цель работы заключается в исследовании политических ориентаций населения, закономерностей политического выбора и голосования в регионах Украины по результатам анализа парламентских выборов 2014 для определения актуальных политико-географических проблем дальнейших исследований.

Методика исследования. Общенаучные принципы системности, историзма и научности обосновывают применение системного подхода к описательному, сравнительному литературному, статистическому и трехмерному анализу для достижения поставленных целей.

Результаты исследования. В результате анализа особенностей голосования и причин отданных голосов избирателями определены векторы политической ориентации и кластеры политического выбора в регионах Украины, что актуализирует дальнейшие тематические исследования.

Научная новизна обусловлена самой темой, ведь политико-географами уделяется недостаточное внимание изучению вопросов взаимовлияния социально-экономических факторов (образование, урбанизация, заработная плата и др.) на политический выбор населения.

Практическая значимость. Результаты и выводы данного исследования могут быть использованы для углубленного изучения региональных аспектов будущих выборов и ситуации в стране в целом.

Ключевые слова. Кластер, политический выбор, партия, электорат, политическая ориентация.

UDC 911.33

Kyrychenko Yana Serhiyivna

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine

Nikytchuk Anna Viktorivna

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, e-mail: ann.nikytchuk@ukr.net

Tymoshenko Vita Viktorivna

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine

Yatsenko Boris Pavlovych,
Doctor of Geographical Sciences, Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, e-mail:
yatsenkoboris.yatsenko@gmail.com

REGIONAL POLITICAL ORIENTATION AT THE UKRAINIAN PARLIAMENT ELECTIONS IN 2014

Our study aims to clarify the political orientation of the population, the consistent patterns of the political choice and voting in the regions of Ukraine at the parliamentary elections of 2014 to figure out the topical political-geographic issues of further studies.

The principles of consistency, historicism and scientism platform the application of system approach to description and comparative literature, statistical and threedimensional analysis to achieve the set objectives.

Key findings. The analysis of the voting peculiarities and the reasoning of preferences resulted in the clarification of the vectors of the political orientation and the identification of political choice clusters in the country which prospect further thematic research.

The very subject of research reflects the scientific novelty since political geographers pay insufficient attention to the study of interplay of social and economic factors (education, urbanization, wages, etc.) on political choice of population.

The practical implementation of the resulting provisions and conclusions of the study shape further in-depth study of the regional aspects of the upcoming elections and the situation in the country as a whole.

Keywords. Cluster, political choices, party, voters, political orientation.

Постановка проблеми. 26 жовтня 2014 р. в Україні відбулися позачергові парламентські вибори, в яких взяли участь 29 партій. Одним із важливих позитивних наслідків виборів було перегрупування політичних сил. Вперше сформувалась коаліція з п'яти проєвропейських демократичних політичних партій, яка становить конституційну більшість парламенту. Лише в Донецькій та в Луганській областях більшість виборців проголосували за «проросійські» партії, проте їхній вплив у парламенті України незрівнянно впав. Післямайданний період обумовив і вищу активність, і вищу вимогливість громадянського суспільства і народу до своїх обранців. Влучною була переформатизація складу партії, до якої ввійшли нові політики, які до цього не були депутатами Верховної Ради. Відповідно, у пересічних українців складалося враження, що нова сила покращить життя у всіх його сферах. Посилилася персоналізація політики, простежуємо тенденцію до зниження реального значення партій у політичному житті країни, зросла роль суб'єктивного фактору у голосуванні за регіонами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Статистичний матеріал досліджуваної теми подається на офіційних веб-серверах Центральної виборчої комісії, у підсумках Національного екзит-полу, на сайті Центру досліджень соціальних комунікацій НБУВ. Аналіз парламентських виборів висвітлено у працях деяких вітчизняних дослідників. Зокрема, варто відзначити наступних науковців, які займаються вивченням даного політичного аспекту: Шведа Юрій (український політолог, вчений, належить до провідних українських партологів) та Колодій Антоніна (доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і філософії Львівського регіонального інституту державного управління Академії державного управління при Президентові України).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Політико-географами приділяється недостатня увага вивченню питань взаємовпливу соціально-економічних чинників (рівень освіти, стать, вік, урбанізація, заробітна плата та ін.) на політичний вибір населення. Кожен виборець є передусім представником певних соціальних спільнот – класових, етнічних, демографічних, професійних тощо. Соціальна належність впливає на її політичну поведінку, спонукає до поведінки як представника тих чи інших соціальних спільнот. Ця об'єктивна соціальна належність детермінує умови індивідуального існування особи, а отже, ту чи іншу її політичну поведінку. Виходячи з цього, відмінності електорального вибору відіграють важливу роль у політико-географічних дослідженнях.

Цілі статті. Тож головною метою статті є виявлення загальних особливостей політичного вибору та закономірностей у голосуванні за регіонами України.

Для досягнення поставленої мети, необхідно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати передвиборчі програми політичних партій відповідно до національних інтересів українців;
- репрезентувати позицію політичних лідерів, здатних реалізувати програмні цілі партій;
- дослідити політичну суб'єктивність електорату, що проявляється на соціальному, інституціональному і персоніфікованому рівнях;
- виявити кластери областей України на основі трьохвимірного аналізу відповідно до відсотку відданих голосів за партії;
- окреслити недостатньо виявлені вітчизняними науковцями аспекти взаємовпливу соціально-економічних чинників (освіта, урбанізація, заробітна плата та ін.) на політичний вибір населення;
- визначити політичний вектор, який переважає при виборі населення.

Виклад основного матеріалу. За кількістю історичних і просто значущих подій 2014 рік в Україні «потягне» на декілька років. Відбулася Революція гідності, результатом якої стало повалення режиму Януковича, переорієнтація країни на європейські цінності і суспільні зміни, які їм відповідають, проведення позачергових виборів Президента України. Як влучно зауважив Олександр Пасхавер (український вчений-економіст, член-кореспондент Академії технологічних наук України, Заслужений економіст України): *«Критерієм справжності цієї революції стала розв'язана режимом Путіна гібридна війна проти України і розпалювання нею сепаратистських рухів на Сході країни – з метою не допустити успішного досягнення цілей революції та її поширення на Росію».* Випробування, які принесла з собою ця війна, перевершили навіть ті, яких Україна зазнала під час розвалу СРСР і комуністичної системи. Тоді вдалося уникнути кровопролиття і людських жертв, хоча економічне падіння було карколомним. Тепер розвинені країни Заходу допомагають Україні дещо стримати фінансово-економічну кризу, яка є наслідком «господарювання» попереднього режиму, але подолати її без проведення структурних реформ – неможливо.

Підсилена війною, втратою тисяч людських життів і необхідністю додаткових фінансових ресурсів на армію, криза дошкульно була як по українських можливостях воєнного протистояння, так і по здатності уряду проводити реформи, на які теж потрібні кошти.

Усе це слід мати на увазі при аналізі позачергових виборів народних депутатів Верховної Ради України, що відбулися 26 жовтня 2014 року відповідно до ст. 90 Конституції України. Хоча, впливає і суб'єктивний фактор: культура, соціальне походження лідерів політичних партій, процес їхньої політичної соціалізації, стереотипи, винесені з того середовища, в якому вони формувалися як політики та ін. [5].

На тлі зростання байдужості людей посилюється персоналізація політики, коли через всі канали масової інформації лунають заклики голосувати за телегенічних кандидатів, не вдаючись у подробиці їх

політичних платформ та програм. До цього додається тенденція до зниження реального значення партій у політичному житті тієї чи іншої країни. Минув час партій, які нараховували мільйони членів (винятком може бути КНР). Їх склад меншає у кількості і старішає за віком. У багатьох партіях точиться внутрішня боротьба, що часто призводить до розколу. Навіть в умовах багаторічного перебування при владі посилюється внутрішня фракційна боротьба. Політичні партії втрачають активність, часто перетворюючись на групу «кар'єрних» політиків, головною турботою яких стає одержання більшої кількості парламентських місць. Відповідно, довіра до них падає, бо виборці розчаровуються у «виразниках» своїх інтересів, послаблюється ідентифікація з політичними лідерами в результаті модифікації їх ідеологічних засад.

Результати Парламентських виборів України 2014 р. аналізуємо на основі зібраних статистичних даних, на основі яких розроблено карти і картосхеми, побудовані методом трьохвимірного аналізу. До уваги ми взяли преференції електорату 6 лідируючих партій: Народний Фронт Арсенія Яценюка (22,14%), Блок Петра Порошенка (21,81%), Об'єднання Самопоміч (10,97%), Опозиційний Блок (9,43%), Радикальна партія Олега Ляшка (7,44%), Всеукраїнське об'єднання Батьківщина (5,68%), а також декількох інших партій, за якими ідуть помітні контингенти електорату [1].

Партія «Народний Фронт» має досить потужну передвиборчу агітацію та досить вдало підібраний склад. Новими політичними гравцями стали Андрій Парубій та Тетяна Чорновіл, завдяки яким партія викликала в українців надію та впевненість на вихід держави із кризи.

До складу *Блока Петра Порошенка*, по-перше, входять відомі політичні діячі, які мають широке коло своїх прихильників по всій державі, тож можна припустити, що багато українських громадян голосували не за партію, а за окремого її кандидата, по-друге, після переходу від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми правління у суспільстві виникла ідея надати Президенту більше владних повноважень, чітко окреслених Конституцією України.

Хоча передвиборча агітація *«Об'єднання «Самопоміч»* була досить простою, але на фоні суспільно-політичної ситуації вона була вдалою та ефективною. Влучною була переформатизація складу партії, до якої ввійшли нові політики, які до цього не були депутатами Верховної Ради. Відповідно, у пересічних українців складалося враження, що нова сила покращить життя у всіх його сферах.

Опозиційний блок відрізняється своїми політичними цілями на відміну від проукраїнських партій. Платформа партії передбачає захист статусу російської мови як регіональної, тому вірогідна підтримка російськомовного населення.

Радикальна партія Олега Ляшка підкорювала своєю активністю та яскравістю завдяки її харизматичному лідеру. Особистість Олега Ляшка є

досить неоднозначною, що і не вивело партію в лідери, але все-таки кількості прихильників вистачило для того, щоб партія отримала свої місця у Верховній Раді України.

Партії були об'єднані за трьома напрямками [2]:

- *президентський* (політична партія «Народний фронт», партія «Блок Петра Порошенка», політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», політична партія «Громадянська позиція (Анатолій Гриценко)»);
- *націонал-демократичний* («Самопоміч», Радикальна партія Олега Ляшка, «Свобода»);
- *опозиційний* («Опозиційний блок», «Комуністична партія України» та «Сильна Україна»).

Партії першої та другої груп вважаються «проукраїнськими» або «проєвропейськими», підтримують унітарний устрій України та виступають за вступ до ЄС та НАТО, розвиток економіки та суспільства в цілому.

За допомогою методу трьохвимірного аналізу було виявлено три кластери областей України, відповідно до відсотку відданих голосів за партії. До кластеру президентського напрямку увійшли наступні області: Львівська, Тернопільська, Рівненська, Волинська, Київська, Черкаська, Хмельницька, Житомирська, Кіровоградська, Полтавська та Чернігівська (знаходиться між кластером президентської спрямованості та опозиції, але тяжіє до першого кластеру).

Таку ситуацію можна пояснити наступним чином [6]:

- частка українців в національному складі населення цих областей значно переважає (згідно перепису населення за 2001 р.): Львівська (94,8 %), Тернопільська (97,8 %), Рівненська (95,9 %), Волинська (96,9 %), Київська (92,5 %), Черкаська (93,1 %), Хмельницька (93,9 %), Житомирська (90,3 %), Кіровоградська (90,1 %), Полтавська (91,4 %) та Чернігівська (93,5 %) області – у кожній із цих областей українців є більше 90%, що впливає на загальний світогляд, формує схожу чи ідентичну систему цінностей та вподобань, зокрема, і політичних;
- рівень урбанізації, порівняно із східними та південними областями є нижчою, але для населення є більшим відчуття української ідентичності;
- середня заробітна плата населення даних областей, окрім Київської та Полтавської, є порівняно нижчою, аніж, наприклад, на Сході держави, люди зацікавлені у покращенні своєї фінансової ситуації;
- кількість зареєстрованих безробітних в даних областях, порівняно з іншими областями України, менша; краща ситуація спостерігається на заході та північному заході, в напрямку на схід та південний схід ситуація погіршується; люди, хоч і працюють на порівняно низькооплачуваних роботах, але вони мають, де працювати, тому в їхньому житті є певна стабільність;

- майже половина областей є західними, знаходяться порівняно близько до кордону із країнами ЄС, що відкриває широкі можливості для міжнародної співпраці, люди є зацікавленими в тому, щоб українцям була спрощена процедура перетину кордону та налагодження контактів із іноземними представниками в плані влаштування на роботу, вступу у навчальні заклади, відвідування культурно-природних пам'яток тощо;
- більша частина населення даних областей розмовляє українською мовою, саме тому тут відстоювання проросійських інтересів під гаслом підвищення авторитету російської мови не зустрічає підтримки.

В цілому, жителі областей, віднесених до президентської групи, бачать більші перспективи у розвитку західноєвропейського вектору політико-економічних, соціально-культурних відносин, аніж східного (мається на увазі, проросійського), адже здатні реально оцінити ситуацію стосовно дій Росії відносно України та до чого це призводить.

Українці – європейський народ, у нас протягом історії панували демократичні цінності. Свобода і рівність здавна були у ціннісному пріоритеті українців, хоч і ці установки були сильно пошкоджені семидесятилітньою дією комуністичної тоталітарної машини. Націонал-демократи пропонували щось на зразок симбіозу західних ліберальних ідей (свободи, демократії тощо) та націоналістичних (пріоритет розвитку національної культури, мови та інше). Тому ліберальна ідеологія чудово приживалася в українських реаліях, при цьому національна компонента була істотною у всіх панівних в Україні ідеологіях (окрім комуністичної), самі українці – досить націоналістичний народ.

Найбільшу прихильність *націонал-демократичний кластер* політичного вибору склався в наступних областях [3]:

- Партія «Об'єднання „Самопоміч“» – Львівська обл. (18,78%), Київська обл. (13,13%), Волинська обл. (11,47%), Тернопільська обл. (11,3%), Рівненська обл. (11,08%);
- Радикальна партія Олега Ляшка – Чернівецька обл. (16,43%), Кіровоградська обл. (11,68%), Полтавська обл. (10,86%), Житомирська обл. (10,64%), Сумська обл. (10,62%);
- Всеукраїнське об'єднання «Свобода» - Івано-Франківська обл. (8,82%), Тернопільська обл. (8,18%), Рівненська обл. (6,52%), Волинська обл. (6,38%), Львівська обл. (6,2%).

Саме у Західній Україні було створено Націонал-демократичну партію, яка на початок ХХ століття була провідною партією Галичини. Тому історично обумовлено, що до областей з націонал-демократичними орієнтаціями, на основі даних статистики парламентських виборів 2014 року, трьохвимірного аналізу відносимо Івано-Франківську, Закарпатську, Вінницьку. Чернівецька та Сумська також попали до даного кластеру, проте з дещо меншими відсотковими показниками. Члени більшості цих партій підтримують унітарний устрій України.

Повернувшись до ХХІ ст., у 2009 р. та під час місцевих виборів 2010 року в Галичині партія «Свобода» досягла значних успіхів і стала основною силою в місцевих органах влади.

Якщо причетність Чернівецької області зрозуміла («серце» Західної України, окрім Львову), то Сумської викликає неоднозначність. Можливо, слід шукати історичне підґрунтя, яке ще не достатньо досліджене.

Для даних областей характерна висока частка молоді у віковій структурі населення. Для молоді характерним є сприйняття більш простих форм політичних закликів, аніж складних передвиборчих ініціатив. Саме тому значна її частина виявила прихильність до радикальних політичних сил. Цікаво, що за них також активно голосували люди старше 60 років. Таке пояснюється персональною харизматичністю лідера партії Олега Ляшка, яка є привабливою для старшого покоління, і радикальними ідеями, які традиційно до вподоби молоді. Ляшко використав найпримітивніші технології впливу на масову свідомість, спекулюючи на популістичних лозунгах, близьких, зрозумілих і симпатичних рядовому виборцю, якому цим меседжем дають зрозуміти: Ляшко мислить так само, як і більшість простого народу.

Винятком у цьому кластері можна вважати Об'єднання «Самопоміч», у структурі електорату якого також значну частину (24%) складають особи від 18 до 29 років. Це можна пояснити тим, що ця політична сила своєю діяльністю і політичною платформою відображає настрої молоді інтелігенції, позиціонуючи себе як нову «свіжу хвилю політиків», яка є очікуваною і бажаною в українському суспільстві в цілому, серед молоді зокрема. На це вказує також те, що серед електорату Об'єднання «Самопоміч» переважають люди з повною вищою освітою. Переформатувавшись із громадського об'єднання у політичну партію, вони отримали значну кількість голосів. Зрештою, ідея їхньої передвиборчої агітації була надзвичайно простою, але в рамках суспільно – політичних проблем, які переслідували Україну з листопада 2013 року, вона виявилась надзвичайно ефективною. Варто сказати, що люди боролись на Майдані за оновлення, модернізацію, демократизацію, вони хотіли бачити нових політичних персон, які б формували в Україні нову політику. Досить влучно цим скористався Андрій Садовий, який набрав у свою політичну партію виключно нових політиків, які жодного разу не були депутатами Верховної Ради. Варто також акцентувати увагу на тому, що такі персони як командир батальйону Семен Семенченко відіграв надзвичайно важливу роль у цьому виборчому процесі, оскільки за допомогою його військової репутації Самопоміч утвердилась як партія, яка поєднує у собі депутата із різних сфер суспільної діяльності.

Третім кластером аналізу стала когорта політичних сил, яка очолює *опозиційну орієнтацію* українського суспільства. До цього напряму було віднесено так звані «проросійські партії». Члени цих партій підтримують федералізацію України та надання російській мові статусу другої державної в Україні. Ці політичні сили бачать основну зовнішню

підтримку України в обличчі Російської Федерації, тим самим пропагуючи вступ України до Митного Союзу.

Опозиційний кластер був сформований політичним вибором населення областей Південно-східної України. У межах цього кластера можна виділити три підкластери. *Перший* – це Херсонщина, Миколаївщина та Дніпропетровщина. У цих областях відсоток голосів, відданих за «проросійську» орієнтацію дещо менший, ніж в цілому по Південному Сходу (30%). За національним складом у цих областях переважають українці, але переважна більшість із них є російськомовними. Вони все ще нестабільні у виборі зовнішнього «вектора» України – Європа чи Росія (під прикриттям Митного Союзу). Але порівняно із попередніми виборами спостерігається помітне зрушення на користь демократичного вибору.

Другий підкластер складається із Одеської та Запорізької областей. Ці території віддали близько 38% кожна «Опозиційному блоку». Причини такого вибору частково переплітаються із причинами, які наведені для першого підкластера, але потрібно ще додати, що цих областей промислові центри більш русифіковані, і звичайні робітники вірять обіцянкам опозиційного штабу, які спрямовані якраз на розвиток промисловості, збільшення заробітної плати та виведення цих регіонів на провідні позиції на рівні держави.

Основою опозиційного руху залишається *третій підкластер* – Харківська (45,24%), Донецька та Луганська області, – де дві із трьох областей віддали більше половини голосів за опозицію. Ця група є взагалі основою голосів, які отримали партії опозиційного спрямування. Насамперед Донецька та Луганська області знаходяться у стані військових дій і лише частина території, підконтрольна українській владі, віддавала свої голоси. Кінцеві результати сформувались через те, що частка російського населення у національному складі областей є досить значною, і вона може впливати на перебіг політичних подій в Україні. Потрібно зауважити, що опозиція має своїх виборців. І хоча це не переважна більшість областей України, але їх не можна списувати з рахунків.

На основі підсумків *Національної екзит-пол'Ради-2014* [4] можемо простежити відмінності електорального вибору і за такими соціально-демографічними показниками як стать та освіта. Майже в усіх політичних блоках серед виборців переважають жінки: Опозиційний Блок (61%), «Народний Фронт» (59%), Блок Петра Порошенка (53). Лише партія ВО «Свобода» має переважання чоловічого електорату – 59%. Серед виборців решти політичних партій чоловіки та жінки представлені більш-менш рівномірно.

Найбільше залежність підтримки партій від рівня освіти виборців стосується виборців «Самопоміч», де 56% мають вищу освіту і ще 6,5% – незакінчену вищу, 25% – середню спеціальну, 10% – повну середню і 2% – неповну середню. На противагу, із виборців Радикальної партії Олега

Ляшка з вищою освітою 19% і ще 5% мають незакінчену вищу, тобто з найнижчим освітнім цензом.

Аналізуючи політичну ситуацію після завершення виборів, можемо сказати, що у Верховній Раді України утворився наступний баланс сил:

1. Блок Петра Порошенка, Народний Фронт і Самопоміч об'єднуються у коаліцію і мають більшість у парламенті.

2. Опозиційний блок діє на протигагу коаліції.

3. Партія Олега Ляшка «уособлює» націонал-демократичну силу.

Останнім часом у деяких країнах, у тому числі і в Україні, при величезній кількості партій буває неможливо зрозуміти, у чому полягають відмінності в їхніх програмах. Це пояснюється наступним:

- сучасні партії далеко не завжди виражають інтереси певних соціальних груп, а частіше створюються під того чи іншого лідера;
- превалює бажання привабити на свій бік якомога більше виборців, висувуючи головне гасло “За народ!”;
- вплив неодномірності, неоднозначності сучасної масової свідомості;
- “занепад великих ідеологій” на межі тисячоліть, зумовлений владою постмодерну з його запереченням будь-якої влади ідей та авторитетів, орієнтацією на деконструкцію;
- перехід до етапу інформаційного суспільства, у якому домінують інші інтереси нового історичного типу особистості;
- залежність людини від якоїсь однієї ідеї чи системи ідей, особливо перетворених у догму, суперечить постійним змінам умов соціального середовища і місця в ньому індивіда.

Висновки. У підсумку варто зазначити, що поки на українській землі немає єдиного політичного вектора, який би переважав при виборі населення. Території Західної, Центральної та Північної України надають перевагу президентській або націонал-демократичній вісі політичного розвитку, майже зводячи до нуля вплив опозиції. Натомість Східна і частково Південна Україна залишаються осередками опозиційного руху, тим самим залишаючись територіями, які можуть стати «прихованою бомбою» для збереження територіальної цілісності України.

Список використаних джерел:

1. Аналіз парламентських виборів 2014 року в Україні [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Юрія Шведи [сайт]. – Режим доступу: <http://yuriy-shveda.com.ua/index.php/students/publication/285----2014--->
2. Выборы в Верховную Раду 26 октября 2014 [Електронний ресурс] // Ukraine Elections [сайт]. – Режим доступу: http://ukraine-elections.com.ua/election_data/exit_poll/parlament/2014-10-26
3. «Народ і партії у виборах 2014 року» Антоніна Колодій [Електронний ресурс] // Незалежний культурологічний часопис «І» [сайт]. – Режим доступу: http://ji-magazine.lviv.ua/anons2014/Kolodij_Narod_i_partii_u_vyborah.htm
4. Парламентські вибори – 2014: підсумки Національного екзит-полу [Електронний ресурс] // Екзит-пол [сайт]. – Режим доступу: http://dif-exitpoll.org.ua/ua/novini/parlamenu2014_.htm

5. Переформатування партійного поля України як один з підсумків минулого політичного року [Електронний ресурс] // Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ[сайт]. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=682:politichni-partiji&catid=8&Itemid=350
6. Позачергові вибори народних депутатів України [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. Офіційний веб-сервер [сайт]. – Режим доступу: http://www.cvk.gov.ua/info/protokol_bmvo_ndu_26102014.pdf

Список использованных источников:

1. Анализ парламентских выборов 2014 года в Украине [Электронный ресурс] // Официальный сайт Юрия Шведы [сайт]. – Режим доступа: <http://yuriy-shveda.com.ua/index.php/students/publication/285----2014--->
2. Выборы в Верховную Раду 26 октября 2014 [Электронный ресурс] // Ukraine Elections [сайт]. – Режим доступа: http://ukraine-elections.com.ua/election_data/exit_poll/parlament/2014-10-26
3. «Народ и партии в выборах 2014» Антонина Колодий [Электронный ресурс] // Независимый культурологический журнал «И» [сайт]. – Режим доступа: http://ji-magazine.lviv.ua/anons2014/Kolodij_Narod_i_partii_u_vyborah.htm
4. Парламентские выборы – 2014: итоги Национального экзит-пола [Электронный ресурс] // Экзит-пол [сайт]. – Режим доступа: http://dif-exitpoll.org.ua/ua/novini/parlamenu2014_.htm
5. Переформатирование партийного поля Украины как один из итогов прошедшего политического года [Электронный ресурс] // Центр исследований социальных коммуникаций НБУВ [сайт]. – Режим доступа: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=682:politichni-partiji&catid=8&Itemid=350
6. Внеочередные выборы народных депутатов Украины [Электронный ресурс] // Центральная избирательная комиссия. Официальный веб-сервер [сайт]. – Режим доступа: http://www.cvk.gov.ua/info/protokol_bmvo_ndu_26102014.pdf

References:

1. Analysis of the parliamentary elections in 2014 in Ukraine [Electronic resource] // Official site of Yuri Shvedy [website]. – Access mode: <http://yuriy-shveda.com.ua/index.php/students/publication/285----2014--->
2. Elections to the Verkhovna Rada on October 26, 2014 [Electronic resource] // Ukraine Elections [website]. – Access mode: http://ukraine-elections.com.ua/election_data/exit_poll/parlament/2014-10-26
3. «People and parties in the 2014 elections» Antonina Kolodiy [Electronic resource] // Independent cultural magazine «I» [website]. – Access mode: http://ji-magazine.lviv.ua/anons2014/Kolodij_Narod_i_partii_u_vyborah.htm
4. Parliamentary elections - 2014: results of the National exit poll [Electronic resource] // Exit-poll [website]. – Access mode: http://dif-exitpoll.org.ua/ua/novini/parlamenu2014_.htm
5. Reformatting the party field of Ukraine as one of the results of the past political year [Electronic resource] // Center for Social Communications Research NLUV [website]. – Access mode: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=682:politichni-partiji&catid=8&Itemid=350
6. Extraordinary elections of people's deputies of Ukraine [Electronic resource] // Central Election Commission. Official web-server [website]. – Access mode: http://www.cvk.gov.ua/info/protokol_bmvo_ndu_26102014.pdf